

پژوهش فقهی و حقوقی پیرامون رشد و مسئولیت کیفری در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

معصومه زیدوند

کارشناسی ارشد، حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دورود، دورود، ایران

چکیده

مسئولیت کیفری و مجازات فرد بالغ کمتر از ۱۸ سال و محجورین یکی از مسائل مهم حقوق کیفری ایران می‌باشد، که ماده ۹۱ قانون مجازات اسلامی به این موضوع اختصاص یافته است، پس از بررسی موضوع به روش توصیفی و چنین می‌توان نتیجه‌گیری نمود که یکی از موارد کاستن از مصادیق قاتل‌های عمدی مستوجب قصاص، مجوز مفاد ماده ۹۱ برای احراز شبهه در رشد و کمال عقل افراد بالغ کمتر از ۱۸ سال است. هنگامی که چنین افرادی ماهیت جرم ارتكابی و یا حرمت آن را درک نکنند مستوجب قصاص نیستند و شلاق حدی منتفی است. در موارد علم قاضی بر فقدان درک حرمت جرم ارتكابی مستوجب حد یا قصاص توسط فرد بالغ کمتر از ۱۸ سال که مشمول ماده ۹۱ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ باشد ممکن است دادگاه، نظر پزشکی قانونی را برای تشخیص رشد و کمال عقل مرتکب، استعلام کند یا اقدام مقتضی دیگری را انجام دهد. بدین ترتیب قصاص منتفی می‌شود و بسیاری از مصادیق ضرب و جرح منتهی به فوت به‌نوعی از مصادیق شبه عمدی مستوجب دیه تبدیل می‌شوند و از انتقادات دربارہی تحمل قصاص یا شلاق جرائم عمدی متهمان زیر ۱۸ سال در عمل و قانونی جلوگیری می‌شود. صغر یا جنون مرتکب، در پیوند با عناصر مادی و معنوی قتل در زمان ارتکاب جرم است و اگر پس از بلوغ (۱۸ سال) یا افاقه‌ی مرتکب مجنی علیه در اثر سرایت فوت شود مرتکب مستوجب قصاص نیست. زمان وقوع جرم همان زمان ارتکاب جرم است و نه زمان فوت محنی علیه؛ اما برای اشخاص مرتکب باغ و مسئول (عاقل) فاصله زمانی ارتکاب قتل و نتیجه بعدی در تعیین نوع قتل عمدی یا شبه عمدی و یا خطای محض و کیفر هر کدام از آن‌ها قابل اعمال است (این موضوع از تبصره ماده ۲۲۱ ق.م.ا ۱۳۷۰ خورشیدی نیز برداشت می‌شد).

واژه‌های کلیدی: مسئولیت کیفری، رشد، بلوغ

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۴، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۷، صفحات ۲۰۹-۱۹۶